

Ἡ ἀναμαρτησία τῆς Παναγίας (Γέρων Ἐφραίμ Βατοπαιδινός Καθηγούμενος Ἱ. Μεγίστης Μονῆς Βατοπαιδίου)

[Ἅγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Γέρ. Εφραίμ Βατοπαιδινός](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

«Ὡς ἔμψυχω Θεοῦ κιβωτῶ, ψαυέτω μηδαμῶς χεῖρ ἀμύητων», ψάλλουμε στήν ἐνάτη ὠδή πολλῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν. Πράγματι τό μυστήριον περί τοῦ προσώπου καί τῆς ζωῆς τῆς Θεοτόκου ἀποτελεῖ βιβλίον «κατεσφραγισμένον σφραγίσιν ἐπτά»¹ γιά τούς ἀμύητους, τούς μή ἔχοντας τήν ἀποκάλυψη, τήν θεία Χάρη. Μυστήριον ἀληθινόν καί τολμηρό, θεῖον καί ἀνθρώπινον· ἀνέγγικτο ἀπό τόν χοϊκό ἄνθρωπον. Πῶς μπορεῖ κάποιος νά νοήσῃ τά ὑψηλότερα, τά περί τῆς Θεοτόκου, ἀφοῦ δέν ἔχει πείρα οὔτε τῶν κατωτέρων; Πῶς μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος πού δέν ἔχει καθαρισθεῖ ἀπό τά πάθη νά ὀμιλεῖ μέ ἀύθεντία περί θεώσεως;

Στά εὐαγγέλια ἀποσιωπᾶται ἡ ζωὴ τῆς Παναγίας Παρθένου καί μόνο λίγα μάς ἀποκαλύπτονται. Πολλά ὅμως ἄλλα, ὅπως καί τήν σημασία καί ἔννοια τῶν εὐαγγελικῶν ἀναφορῶν, τά διδάσκει τό Ἅγιο Πνεῦμα μέ τήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας· τά ἀποκαλύπτει πολλές φορές ἡ ἴδια ἡ Θεοτόκος στούς πιστούς δούλους Της, στούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Θά ἤθελα νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας, ἀλλά καί νά ζητήσω τίς προσευχές σας, γιά νά προχωρήσουμε μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ στήν ἀνάπτυξη τοῦ τόσο λεπτοῦ καί σημαντικοῦ αὐτοῦ θέματος, πού ἄπτεται τοῦ προσώπου τῆς Παναγίας μας, ἀλλά ἔχει σχέση καί μέ τήν δική μας πνευματική ζωή.

Ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἐκκλησία δέν ἐπιχείρησε νά διατυπώσει ιδιαίτερα δόγματα γιά τήν Παναγία. Δόγματα διατύπωσε μόνο γιά τόν Τριαδικό Θεό (Τριαδικό δόγμα) καί τόν ἐνανθρωπήσαντα Λόγο (Χριστολογικό δόγμα). Ἡ δογματική διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν Παναγία διατυπώθηκε βαθμηδόν σέ ἄμεση σχέση μέ τήν Χριστολογία. Μόνο ἡ Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία διατύπωσε ιδιαίτερα δόγματα γιά τήν Παναγία (ἀσπόρου συλλήψεως, ἐνσωμάτου μεταστάσεως). Ἔτσι ὁ Μέγας Βασίλειος μέσα στήν προοπτική τῆς ἀρχαίας Πατερικῆς Παραδόσεως, ἀπευθυνόμενος πρός αὐτούς πού ἀμφισβητοῦσαν τήν μετά τόκον παρθενία τῆς Θεοτόκου, μετατόπιζε τήν σπουδαιότητα τοῦ θέματος στήν παρθενική Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, καί ἔλεγε ὅτι ἡ παρθενία ἦταν ἀναγκαῖα ὡς τήν ἐνανθρώπηση, γιά τό ὕστερα ἄς μὴν εἶμαστε περιέργοι λόγω τοῦ μυστηρίου πού περικλείεται².

Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας πού ἡ διδασκαλία του γιά τόν ὄρο «Θεοτόκος»

θεμελιώθηκε από την Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο³ και ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός αποτελούν δύο βασικούς σταθμούς στην ανάπτυξη της δογματικής διδασκαλίας για την Παναγία. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι από την Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο και ύστερα η άφομοίωση της δογματικής διδασκαλίας για την Θεοτόκο ήταν πολύ αργή.

Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς τον 14ο αιώνα, που χαρακτηρίστηκε ως αιώνας του χριστιανικού ανθρωπισμού για το Βυζάντιο, σε αντίθεση με τους προγενεστέρους Πατέρες ήταν ίσως ο πρώτος, που τόνισε την ανθρωπολογική σπουδαιότητα του προσώπου της Θεοτόκου, χωρίς βέβαια να αγνοεί την Χριστολογική σπουδαιότητά της ή να παύει να την προϋποθέτει. Μίλησε έκτενώς για το πρόσωπο και την άσκητική ζωή της Παρθένου! Την παρουσίασε ως ήσυχάστρια μέσα στα Άγια τῶν Ἁγίων και την πρόβαλε ως πρότυπο πνευματικής τελειώσεως⁴. Αὐτός απέδειξε ότι πρώτη ή Παναγία εἶδε τόν ἀναστάντα Χριστό. Κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο αὕτη ἦταν ἡ μόνη «κυρίως φερωνύμως παρθένος»· εἶχε ἀποκτήσει τήν τελεία ἀγνεία, ἦταν παρθένος στό σῶμα καί τήν ψυχή καί δέν μπορούσε νά ἀγγίξει κάποιος μολυσμός οὔτε τίς αἰσθήσεις τοῦ σώματος της οὔτε τίς δυνάμεις τῆς ψυχῆς της⁵.

Τήν γραμμή αὐτήν τοῦ Παλαμά ἀκολούθησε καί ὁ σχεδόν σύγχρονος του ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας. Αὐτός γράφει ὅτι «προξενεῖ ἔκπληξη ὄχι μόνο στούς ἀνθρώπους, ἀλλά καί σέ αὐτούς τούς ἀγγέλους, τό πῶς, ἐνῶ ἡ Παρθένος ἦταν μόνο ἄνθρωπος καί δέν εἶχε τίποτε περισσότερο ἀπό τούς ἄλλους ἀνθρώπους, μπόρεσε νά διαφύγει, μόνη αὕτη, τήν κοινή ἀρρώστια (δηλ. τήν ἀμαρτία)»⁶. Αὕτη ἦταν ἡ «πρώτη καί μόνη της ἀμαρτία καθάπαξ ἀπηλλαγμένη»⁷.

Ἀκολουθεῖ ὁ ἅγιος Νικόδημος Ἀγιορείτης, ὁ ὁποῖος κάνοντας μία συνθετική θεολογία μέ βάση ὅλους τους προγενέστερους Πατέρες διακηρύττει: «Ἄν καθ' ὑπόθεσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, καί τά λοιπά κτίσματα ἤθελον γείνη κακά, μόνη ἡ Κυρία Θεοτόκος ἦτον ἱκανή νά εὐχαρίστηση τόν Θεόν» καί ὅτι «ὅλος ὁ νοητός καί αἰσθητός κόσμος ἔγινε διά τό τέλος τοῦτο, ἦτοι διά τήν Κυρίαν Θεοτόκον, καί πάλιν ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἔγινε διά τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν»⁸. Στήν δέ ἐρμηνεία του Εἰς τήν θ' ὡδήν τῆς Θεοτόκου Μαρίας γράφει ὅτι «ἡ Θεοτόκος ἦταν ἀνωτέρα κάθε προαιρετικοῦ ἀμαρτήματος συγγνωστοῦ τέ καί θανάσιμου, μέχρι καί προσβολῆς αὐτῆς πονηροῦ λογισμοῦ»⁹.

Τελευταῖο σταθμό ἀποτελεῖ ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, πού μαρτυρεῖ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ὅτι «ἡ Θεομήτωρ οὐδέποτε ἤμαρτεν, οὐδέ διά σκέψεως»¹⁰.

Ὁ Χριστός δέν ἀμάρτησε, γιατί ὡς θεία Ὑπόσταση δέν μπορούσε νά ἀμαρτήσει. Εἶχε τήν ἀπόλυτη καί κατά φύσει ἀναμαρτησία. Τό «οὐδείς ἀναμάρτητος, εἰ μή ὁ Θεός»¹¹ ἀναφέρεται σέ αὐτήν τήν κατά φύσει ἀναμαρτησία τῆς Ἁγίας Τριάδος,

καί φυσικά τοῦ Χριστοῦ ὡς δευτέρου προσώπου Τῆς. Ἡ Θεοτόκος δέν ἀμάρτησε, ἄν καί μποροῦσε νά ἀμαρτήσῃ. Δέν ἦταν ἀναμάρτητη κατά φύσει ἀλλά κατά θέληση.

Ἡ Παναγία εἶχε πραγματική, τελεία καί ὄχι σχετική¹² ἀναμαρτησία στά ἔργα, στούς λόγους καί στούς λογισμούς τῆς. Οὔτε «βρισκόταν σέ ὕφεση ἢ ἀμαρτία στήν Θεοτόκο»¹³, οὔτε ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς ἀπὸ τὴν ἀμαρτία ἔγινε μετὰ τὴν Πεντηκοστή ἢ ἔστω μετὰ τὸν Εὐαγγελισμό¹⁴. Ἐπιπλέον δέν ἀρκεῖ νά ὁμολογεῖ κάποιος ὅτι ἡ ἀμαρτία ὑπῆρχε σέ Αὐτὴν δυνάμει καί ὄχι ἐνεργεία, χωρὶς νά ἐπεξηγεῖται αὐτό τὸ «δυνάμει» ὡς ἀνενέργητο στίς πράξεις, τούς λόγους καί τούς λογισμούς.¹⁵ Ἀκόμη καί αὐτὴ ἡ «κατὰ Χάριν ἀναμαρτησία»¹⁶ εἶναι ἀποδεκτὴ μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι μὲ τὴν συνεργεῖα τῆς θείας Χάριτος ἡ Θεοτόκος παρέμεινε ἀναμάρτητη ἀπὸ τὴν γέννηση τῆς ὡς καί τὴν κοίμησιν τῆς, καί ὄχι ὅτι «ἡ ἀκαταγώνιστος (irresistibilis) Χάρις» ἐπέβαλλε τὴν ἀναμαρτησία μετὰ τὸν Εὐαγγελισμό. Αὐτὰ προβάλλουν πολλοὶ σύγχρονοι «ἡμέτεροι» θεολόγοι πού ἀπαντοῦν στίς Ρωμαιοκαθολικὲς δοξασίαι γιὰ τὴν Θεοτόκο μὲ προτεσταντίζουσα θεολογία. Ἄν οἱ παλαιοὶ ἀλλά καί οἱ σύγχρονοι αἵρετικοὶ ἀμφισβητοῦν τὴν ἀναμαρτησία τοῦ Χριστοῦ¹⁷, πόσο μᾶλλον τῆς Θεοτόκου;

Δέν μπορεῖ μὲ τὴν ἀντίρρηση καί τὴν διανοητικὴ θεολόγησιν νά ἀνατραπεῖ κάποια αἵρετικὴ δοξασία, ἀλλὰ μόνο μὲ τὴν ἐμπειρικὴ γνώσιν τῆς ὀρθόδοξης Πατερικῆς θεολογίας. Ἀκραιφνῆς ἐκφραστὴς τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐτός πού ἔχει ἀναπτυγμένη στό ἔπακρο τὴν νοερά καί τὴν λογικὴ του ἐνεργεία¹⁸, αὐτός πού ἔχει ἀποκτήσει δογματικὴ συνείδησιν. Αὐτὴ κατὰ τὸν μακάριο Γέροντα Σωφρόνιο «εἶναι καταστάλαγμα μακροχρονίου πείρας τῆς Χάριτος, οὐχὶ δὲ διανοητικῆς ἐργασίας»¹⁹. «Εἶναι ἡ βαθεῖα ζωὴ τοῦ πνεύματος, καί οὐχὶ ἡ ἀφηρημένη γνώσις», πού ἀφομοιώνεται μετὰ ἀπὸ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν ἐναλλαγῆς πνευματικῶν καταστάσεων ἐπισκέψεως καί ἄρσεως τῆς Χάριτος²⁰.

Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὄρθόδοξης Ἐκκλησίας εἶναι «ἀειπάρθενος». Δηλαδή παρθένος πρό τοῦ τόκου, ἐν τῷ τόκῳ καί μετὰ τὸν τόκον. Αὐτὴ ἡ παρθενία δέν ἔγκειται μόνο στήν σωματικὴ τῆς καθαρότητα, ἀλλὰ κυρίως στήν ψυχικὴ. Διότι «ἡ παρθενία ὡς ἀπλή βιολογικὴ κατάστασις δέν ἔχει καμμία θεολογικὴ ἢ σωτηριολογικὴ σπουδαιότητα»²¹. Δηλαδή τὸ «ἀειπάρθενον» τῆς Θεοτόκου ταυτίζεται μὲ τὴν τελείαν καθαρότητα, τὴν ἀναμαρτησία²². Ἀναμαρτησία πρό τοῦ τόκου, ἐν τῷ τόκῳ καί μετὰ τὸν τόκον. Ἡ ἀναμαρτησία τῆς δέν προέρχεται ἀπὸ ἄσπιλη σύλληψιν τῆς (Conceptio Immaculata)²³, ὅπως κακῶς δογμάτισε ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία μὲ τὸν πάπα Πίο Θ' τὸ 1854, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐλεύθερον προσωπικὴ τῆς ἀποστροφή πρὸς τὴν ἀμαρτία.

Ἡ Παρθένος συνελήφθη «σωφρόνως ἐν τῇ νηδύϊ τῆς Ἄννας ἐξ Ἰωακείμ». Τὸ ὅτι συνελήφθη σωφρόνως σημαίνει ὅτι ὁ τρόπος τῆς συλλήψεως ἦταν ἀγνός καί

άνηδονος. Για νά είχε ὅμως ἡ Παρθένος ἄσπιλη σύλληψη, ἔπρεπε νά εἶχε γεννηθεῖ παρθενικῶς ὅπως καί ὁ Χριστός²⁴. Ἡ Πανάμωμος Παρθένος εἶναι ἡ μόνη ἀπό τό ἀνθρώπινο γένος πού διατήρησε ἀμόλυντο καί φωτεινό τό «κατ' εἰκόνα». Μέ τήν ἀγαθή προαίρεση καί τήν ἄσκησι Της ἐργαζόταν ἐν ἐλευθερίᾳ ὅλες τίς θεοειδεῖς ἀρετές σέ μέγιστο βαθμό. Μόνο στήν Παρθένο ἔχουμε πλήρη ἀρμονία φύσεως καί ὑποστάσεως. Ἔχουμε ἔνωση τῆς γνώμης, τῆς προαιρέσεως μέ τόν λόγο τῆς φύσεως, ὅποτε κατά τόν ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή γίνεται «ἡ τοῦ Θεοῦ πρὸς τήν φύσιν καταλλαγή»²⁵. Τό θέλημα τῆς ταυτιζόταν ἐντελῶς μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εἶχε δώσει ὅλη τήν προαίρεση τῆς στόν Θεό.

Γι' αὐτό μπορούσε νά πεῖ μέ μεγαλειώδη ταπείνωση στόν Εὐαγγελισμό τῆς: «Ἰδού ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτο μοί κατά τό ρῆμα σου»²⁶. Ὄταν τῆς ἐξηγήθηκε ὅτι ἡ σύλληψη θά γίνει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ στήν παρθενική μήτρα τῆς, τότε συμφώνησε, ἀποδέχτηκε τήν ἄρρητη οἰκονομία τοῦ Θεοῦ. Μόνο κάποιος πού θά εἶχε πραγματοποιήσει βίο πανάμωμο καί ἀμόλυντο, μόνο κάποιος πού θά εἶχε δείξει ἰδιαίτερη, ξεχωριστή καί μεγαλειώδη ἔφεση πρὸς τόν Θεό, πού θά εἶχε ἀποκτήσει τέτοιο θεῖο ἔρωτα, ὅσο κανένα ἄλλο δημιούργημα, θά μπορούσε νά δεχθεῖ αὐτήν τήν ἀκατάληπτη οἰκονομία τοῦ Θεοῦ χωρίς ἀμφιβολίες. Ἡ ἅγια Παρθένος δέχτηκε μέ ταπείνωση καί ἀπλότητα τόν ἔπαινο τοῦ Γαβριήλ καί τό μήνυμα τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, γιατί ἦταν αὐτή ἡ μόνη πρόσφορη γιά τήν ὑψηλή τιμή καί ἀποστολή πού τῆς ἔδινε ὁ Θεός²⁷.

Ἐδῶ ἀκριβῶς ἔγκειται ὁ κεντρικός καί ἐνεργητικός ρόλος τῆς στό μυστήριο τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ καί τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Προετοίμασε τόν ἑαυτό τῆς μέ τόν πανάγιο βίο τῆς ἔτσι ὥστε νά ἐλκύσει τόν Θεό ἀπό τόν οὐρανὸ στήν γῆ. Ἡ Ἄειπάρθενος Μαρία δέν ἦταν ἡ καλύτερη γυναῖκα στήν γῆ, οὔτε ἄπλα ἡ καλύτερη γυναῖκα ὅλων τῶν ἐποχῶν, ἀλλά ἦταν ἡ μοναδική πού θά κατέβαζε τόν οὐρανὸ στήν γῆ, θά ἔκανε τόν Θεὸ ἄνθρωπο. «Μόνη γάρ Θεοῦ καί παντός ἀνθρωπέου γένους στάσα μεταξύ, τόν μέν Θεόν ἐποίησεν υἱόν ἀνθρώπου, υἱοῦς δέ Θεοῦ τούς ἀνθρώπους ἀπειργάσατο, τήν γῆν οὐρανώσασα καί τό γένος θεώσασα»²⁸.

Ἄν εἶχε διαπράξει ἁμαρτίες -ἔστω καί μόνο μέ τόν λογισμό- ἡ Παρθένος πρίν ἀπό τόν Εὐαγγελισμό, πῶς θά μπορούσε νά ἔλθει, νά σαρκωθεῖ, νά ἐνωθεῖ ὁ Ἄγαθός, ὁ Ἅγιος Θεός μέ κάτι πού δέν θά ἦταν ἀγαθό καί ἅγιο, ἄλλα θά εἶχε πείρα τῆς ἁμαρτίας; Ἡ θεοχώρητος Παρθένος ἔζησε ἐπί γῆς σάν νά μήν εἶχε σχέση μέ τήν ἁμαρτία πού εἶχε διαπραχθεῖ στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας. Ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας τήν παρομοιάζει μέ τήν κιβωτό τοῦ Νῶε, πού ἔλαβε μέρος καί μάλιστα σωστικό κατά τόν Κατακλυσμό, ἀλλά δέν εἶχε καμμία σχέση μέ τούς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς τοῦ Νῶε²⁹.

Ἡ Παρθένος γεννημένη ἀπό ἀνθρώπους -τόν Ἰωακείμ καί τήν Ἄννα- ἦταν κληρονόμος καί φορέας τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, στίς συνέπειες του, τήν θνητότητα, τά ἀδιάβλητα πάθη³⁰· παίρνοντας ἀπό τόν Θεό τόση βοήθεια, ὅση ἔδωσε ὁ Θεός καί σέ ὅλους τούς ἄλλους ἀνθρώπους ἔζησε ἀναμάρτητα, πρό τοῦ τόκου. Ἀπό αὐτό τό ἀναμάρτητο σῶμα καί τήν ἀναμάρτητη ψυχή, τόν ἐνιαῖο δηλαδή ἀναμάρτητο ἄνθρωπο, πῆρε ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀναμάρτητο σῶμα καί ἀναμάρτητη ψυχή καί ἔγινε ἄνθρωπος, ὁ μόνος Αὐτός μέ ἄσπιλη σύλληψη.

Ὁ Θεός δημιούργησε τόν ἄνθρωπο «φύσει ἀναμάρτητον καί θελήσει αὐτεξούσιον»³¹. Λόγω κακῆς χρήσεως τοῦ αὐτεξουσίου εἰσῆλθε ἡ ἁμαρτία στόν ἄνθρωπο καί τόν κυρίευσε. Κατά τόν ἅγιο Νικόλαο Καβάσιλα ὁ Κύριος γνώριζε ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά τοῦ προσφέρει καθαρή καί ἀγνή τήν ἀνθρώπινη φύση -ὅπως τότε πού τήν πρωτοδημιούργησε- γιά νά πάρει ἀπό αὐτήν τήν Μητέρα Του³². Ὁ Θεός περίμενε νά δημιουργηθεῖ «ἡ μόνη Ἄγνή καί Ἄχραντος Παρθένος», γιά νά ἐκπληρώσει τήν πρό καταβολῆς κόσμου οἰκονομία Του. Δέν μεταβάλλει τά σχέδια Του, δέν ἀναιρεῖ τά δημιουργήματα Του, γιατί αὐτό θά ἔδειχνε ὅτι κάτι δέν «ἐποίησε λίαν καλά»³³.

Βέβαια και ο τοκετός της Θεοτόκου ήταν αναμάρτητος, αφού ήταν υπερφυσικός, «άνευ ωδίνων». Άλλα και μετά τον τόκο της έζησε αναμάρτητα, αφού μάλιστα ένοικισε σέ αυτήν «πάν τό πλήρωμα της Θεότητας σωματικώς»³⁴. Από τήν στιγμή της «έπισκιάσεως της δυνάμεως του Ύψιστου»³³, δηλαδή του Αγίου Πνεύματος, κατά τον Εύαγγελισμό, ή Παναγία Παρθένο λαμβάνει μία συνεχή αύξηση αγιασμού, ή οποία δέν σταματά, δέν διακόπτεται. Ο άγιος Γρηγόριος Παλαμάς γράφει: «Άγία μέν γάρ ει σύ, φησί, και κεχαριτωμένη, Παρθένο· Πνεῦμα δέ πάλιν Άγιον έπελεύσεται επί σέ δι' αγιασμού προσθήκης ύψηλοτέρας έτοιμαζον και προκατάρτιζον τήν έν σοι θεουργίαν»³⁶. Στοιχῶντας στον Παλαμά ο π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ θεωρεί ότι κατά τήν στιγμή του Εύαγγελισμού έχουμε για τήν Παρθένο «πρόωρη Πεντηκοστή». Κατά τον Εύαγγελισμό δηλαδή συμβαίνει στην Παρθένο ή κάθαρση που λέγουν οι Πατέρες³⁸, όχι κάθαρση από προσωπικά άμαρτήματα που δέν ύπήρχαν, αλλά «προσθήκη χαρίτων»³⁹.

Όσοι δέν αποδέχονται τήν αναμαρτησία της Θεοτόκου προσπαθούν να στηρίξουν τήν άποψη τους σέ όρισμένα άγιογραφικά χωρία και περιστατικά, που δυστυχώς τα παρερμηνεύουν. Έτσι κατά τον γάμο στην Κανά της Γαλιλαίας⁴⁰ ύποστηρίζουν ότι ή Θεοτόκος «έκινήθη “έκ της άσθενείας της κενοδοξίας”», έπειδή «ήνώχλησεν άκαίρως τον Κύριον όταν άρχικά άρνήθηκε ο Χριστός να κάνει τό θαῦμα καθώς τον προέτρεπε ή Μητέρα Του»⁴¹. Άλλα νομίζουμε ότι έδῶ άκριβῶς φανερώνεται τό μέγεθος της παρρησίας της Θεοτόκου, γιατί ο Χριστός παρά τήν άρχική Του άρνηση ύπήκουσε στην Παναγία και έκανε τό θαῦμα⁴². Κάτι παρόμοιο συνέβη στο σχετικό θαῦμα μέ μία από τις έπτά θαυματουργές εικόνες που φυλάσσονται στην Μονή μας, τήν Παναγία τήν Παραμυθία⁴³. Για τήν περίπτωση κατά τήν όποία ο Χριστός μιλοῦσε στα πλήθη, ένῶ ή Μητέρα Του και οι νομιζόμενοι άδελφοί Του ήθελαν να του μιλήσουν και ειπε ο Χριστός, ότι «όστις αν ποιηση τό θέλημα του πατρός μου του έν ουρανοῖς, αυτός μου άδελφός και άδελφή και μήτηρ έστιν»⁴⁴, ύποστηρίχθηκε ότι μέ τήν άπάντηση του ο Κύριος «κατήσχυνεν ήρεμα τον φιλόδοξον αυτής σκοπόν και τό τυραννικόν πάθος της κενοδοξίας άπήλασεν»⁴⁵. Ο Χριστός όμως έδῶ, όπως και σέ όλες τις δημόσιες έμφανίσεις Του, δέν δείχνει όποιαδήποτε συναισθηματική προσκόλληση προς τήν Μητέρα Του, γι' αυτό έξάλλου και στα εύαγγέλια δέν φαίνεται ποτέ να τήν αποκάλεσε «Μητέρα». Γιατί, όποιος δέν έχει βιώσει τήν έν Πνεύματι Άγίῳ άγάπη, μπορεί να παρερμηνεύσει αυτήν ως συναισθηματική. Υπάρχει όμως τεράστια διαφορά μεταξύ των δύο ειδῶν άγάπης· όση ή διαφορά μεταξύ κτιστου και άκτίστου. Επίσης ο Χριστός δέν ήθελε να έχει ως μαρτυρία για τό έργο Του, τήν Μητέρα Του, γιατί, αφού άπευθυνόταν κυρίως στους άπίστους και σκληροτράχηλους Ιουδαίους, ή μαρτυρία της θά ήταν ύποπτη. Κάτι τέτοιο προβάλλει και ο άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, όταν εξηγεί, γιατί οι εύαγγελιστές δέν άνέφεραν ρητῶς ότι ο αναστάς Χριστός έμφανίσθηκε πρώτα

στήν Παναγία Μητέρα Του⁴⁶.

Ίσχυρίζονται ακόμη κατά τήν σταύρωση τοῦ Χριστοῦ ὅτι «ἡ ρομφαία πού διήλθε»⁴⁷ τήν καρδιά τῆς Θεοτόκου ὀφειλόταν στήν ἀπιστία της καί ὅτι σκανδαλίσθηκε καί κλονίσθηκε μέ τόν ἀτιμωτικό θάνατο τοῦ Χριστοῦ⁴⁸. Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης ὁμως γράφει: «Ἡμεῖς δέν φθάνομεν εἰς τό πλήρωμα τῆς ἀγάπης τῆς Θεοτόκου, καί διά τοῦτο δέν δυνάμεθα νά ἐννοήσωμεν πλήρως το βάθος τῆς θλίψεως αὐτῆς. Ἡ ἀγάπη αὐτῆς ἦτο τελεία. Ἡγάπα ἀπείρως τον Θεόν καί Υἱόν αὐτῆς, ἄλλ' ἡγάπα καί τόν λαόν ἀγάπη μεγάλη. Καί τί ἠσθάνετο ἄραγε, ὅτε ἐκεῖνοι, τούς ὁποίους αὕτη τοσοῦτον ἡγάπα καί τῶν ὁποίων τήν σωτηρίαν ἐπόθει ἕως τέλους, ἐσταύρουν τόν ἡγαπημένον Υἱόν αὐτῆς; Δέν δυνάμεθα νά συλλάβωμεν τοῦτο, διότι ὀλίγη εἶναι ἡ ἀγάπη ἡμῶν διά τόν Θεόν καί τούς ἀνθρώπους»⁴⁹.

Βέβαια γιά νά φανεῖ ὅτι ἡ Θεοτόκος ἦταν ἄνθρωπος καί ὄχι θεᾶ, γιατί ὁ Νεστόριος καί ἄλλοι αἰρετικοί ἔλεγαν, «ὑπό ἀνθρώπου δέ Θεόν τεχθῆναι ἀδύνατον»⁵⁰, ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς μᾶς διέσωσε τό περιστατικό κατά τό ὅποιο ἡ Παναγία, ὅταν ἐπέστρεφε ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ, δέν γνώριζε ποῦ ἦταν τό παιδί της, ὁ Χριστός, καί τόν ἔψαχνε μαζί μέ τόν Ἰωσήφ τόν μνήστορα ἐπί τρεῖς ἡμέρες⁵¹. Τοῦτο ὁμως φανερώνει ἕνα ἀναμάρτητο σφάλμα καί ὅτι δέν εἶχε τήν ἐπί γῆς παγγνωσία, ἀφοῦ ἦταν ἄνθρωπος”.

Ἡ Θεοτόκος δέν εἶχε οὔτε συγγνωστά ἀμαρτήματα. Εἶχε τέλεια ἀναμαρτησία σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τά ἔργα, τούς λόγους καί τήν κατά διάνοια ἀμαρτία⁵³. Αὐτό πραγματοποιήθηκε, γιατί ἀπό τήν γέννηση ὡς τήν κοίμησή της εἶχε ἀδιάλειπτη καί αἰσθητή κοινωνία μέ τήν θεία Χάρη. «Ὁλόκληρη ἡ ζωή της ὑπῆρξε μία ἀδιάκοπη ὑπέρβαση τῆς κλίσεως πρός τό κακό, μία διαρκῆς πορεία ἀνόδου καί προόδου στήν ἀρετή. Ἡ Παναγία μέ τόν ἅγιο βίο της ὑπερέβη τό στάδιο τῆς ἀσκήσεως καί τῆς καθάρσεως»⁵⁴. Ὁ ἅγιος Σιλουανός γράφει ἀποκαλυπτικά: «Ἡ Θεομήτωρ οὐδέποτε ἀπώλεσε τήν Χάριν», γι' αὐτό «οὐδέποτε ἡμάρτησεν, οὐδέ διά λογισμοῦ»⁵⁵.

Ὁ τρόπος θεωρήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἡ μαρτυρία καί ἡ ὁμολογία του γιά τό πρόσωπο καί τήν ἀναμαρτησία τῆς Κυρίας Θεοτόκου φανερώνουν καί τήν ἐσωτερική πνευματική του κατάσταση. Βέβαια οἱ Προτεστάντες καί οἱ Ρωμαιοκαθολικοί στέκουν στά δύο ἄκρα τῆς ὑποτιμῆσεως καί ὑπερτιμῆσεως τοῦ προσώπου τῆς Παναγίας ἀντίστοιχα. Ὅμως καί μέσα στόν χῶρο τῆς Ὁρθοδοξίας οἱ ἠθικιστές ἀπό τήν μιά καί οἱ νοησιαρχικοί ἀπό τήν ἄλλη ἔχουν σίγουρα λανθασμένη ἀντίληψη γιά τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, γιατί δέν στηρίζονται στήν ἐμπειρική, ὑπαρξιακή κοινωνία μαζί της⁵⁶. Οἱ ἠθικιστές ἀποδέχονται τήν σωματική παρθενία τῆς Θεοτόκου, ὄχι ὁμως καί τήν πνευματική, γιατί πάντοτε μένουν στά «ἔξωθεν τοῦ ποτηριοῦ»⁵⁷. Οἱ νοησιαρχικοί δέν πιστεύουν στήν ἀναμαρτησία τῆς Παναγίας,

γιατί δέν μπορεί νά τό ἀποδεχθεῖ αὐτό ἡ εὐφυέστατη μέν καί ὀξυδερκής, πεπερασμένη δέ καί ἀφώτιστη διάνοια τους. Ὁ μακάριος Γέροντας Σωφρόνιος τοῦ Ἑσσεξ, αὐτός ὁ ἐμπειρικός θεολόγος, θεόπτης καί κατ' ἐμέ ὁ μεγαλύτερος θεολόγος τοῦ 20ου αἰῶνα, ὁμολογεῖ: «Οὐδείς τῶν ἀνθρώπων ὑπῆρξεν ἄνευ ἁμαρτίας, ἐκτός τῆς Ὑπεραγίας Παρθένου Μαρίας»⁵⁸, «δι' αὐτῆς δέ καί χάριν αὐτῆς ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου εἰσῆλθεν εἰς νέαν τροχίαν, ἀσυγκρίτως μεγαλειωδεστέραν παντός ὅ,τι ὑπῆρχε πρὸς αὐτῆς»⁵⁹. Ἄν κάποιος θεωρεῖ ὅτι ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἓνα ἠθικό γεγονός⁶⁰ καί ὄχι μία ὄντολογική κατάσταση πῶς μπορεί νά διεισδύσει, νά ἐμβαθύνει στό μυστήριο τῆς Θεοτόκου;

Βέβαια «ἡ βαθύτερη ἐμπειρία τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου εἶναι κρυμμένη ἀπό ἐμᾶς καί κανείς ποτέ δέν εἶναι δυνατόν νά συμμερισθεῖ αὐτήν τήν μοναδική ἐμπειρία»⁶¹. Δέν μποροῦσε καί οὔτε μπορεί κάποιο δημιούργημα νά γίνει τελειότερο ἀπό αὐτήν, οὔτε ἡ ἴδια μποροῦσε νά γίνει τελειότερη ἀπ' ὅτι εἶναι. Κατά τόν ἅγιο Αὐγουστῖνο «τρία δέν ἠδυνήθη νά κάμη τελειότερα ὁ Θεός, παρά πᾶσαν τήν παντοδυναμίαν Του. Τήν Σάρκωσιν, τήν Παρθένον καί τήν μακαριότητα τῶν δικαίων ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ»⁶².

Ἡ Παναγία μας μέσα στήν ὀρθόδοξη λατρεία γιά τό «θεότευκτο, πνευματικό κάλλος της, τό ἀμήχανο καί ἀπερίγραπτο»⁶³ τήν παναγιότητα, τήν ἀναμαρτησία της μεγαλύνεται μέ ὑπέροχους καί θεολογικωτάτους ὕμνους⁶⁴, ἐγκωμιάζεται μέ ὑψηλούς, ἀποκαλυπτικούς καί δυσπρόσιτους στήν κοινή ἀνθρώπινη διάνοια λόγους⁶⁵. Σέ Αὐτήν ἀπευθύνονται πύρινες προσευχές⁶⁶. Δέν ἀποδίδουμε τήν ὀφειλόμενη τιμή πρὸς τήν Κυρία Θεοτόκο, ἄν ὁμολογοῦμε ὅτι ἦταν ἄπλα ἐνάρετη καί ἔζησε μέ ταπείνωση καί ὑπακοή καί δέν ὁμολογοῦμε τό ἀνώτερο· ὅτι ἔζησε ἀναμάρτητα. Δέν ζηλοτυπεῖ ὁ Χριστός, δέν ὑποβιβάζουμε τό πρόσωπο Του ὡς μοναδικό Δημιουργό καί Σωτῆρα τοῦ κόσμου⁶⁷ ἄν ὁμολογοῦμε ὅτι ἡ Παναγία Μητέρα Του εἶναι ἀναμάρτητη, ὄχι βέβαια κατά φύσει ἀλλά κατά προαίρεση. Χρειάζεται νά ἀποβληθεῖ ἡ φοβία πού προέρχεται ἀπό προτεσταντίζουσα ἐπιχειρηματολογία, ὅτι τιμῶντας το πρόσωπο τῆς Παναγίας τήν διαχωρίζουμε ἀπό τόν Χριστό, ἀπό τό μυστήριο τῆς ἐνανθρωπήσεως. Τιμή καί προσκύνηση πρὸς τήν Παναγία δέν σημαίνει ἀποδοχή τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Μαρριολατρίας⁶⁸. Ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία γιά τήν Θεοτόκο ὁμιλεῖ καί ἐρμηνεύει τήν ὀρθή θέση της μέσα στήν Ἐκκλησία.

Ὁ πανάγιος βίος, ἡ ἀναμαρτησία τῆς Παρθένου, πού ἔγινε ἀφορμή γιά νά γίνει Θεοτόκος καί Θεομήτωρ ἐξηγοῦν αὐτήν τήν ιδιαίτερη θέση Της, πού ὁμολογοῦμε ὅτι ἔχει μετά τόν Θεό καί πάνω ἀπό τούς ἀγγέλους καί τούς ἁγίους. Μέ τήν ὑποστατική ἔνωση τῆς θείας καί ἀνθρωπίνης φύσεως στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καί τήν δημιουργία τῆς θεανθρωπίνης οἰκογενείας καί κοινωνίας, ἡ Παναγία

γίνεται ἡ Μητέρα της καινῆς κτίσεως.

Ἡ Παναγία μας εἶναι τό «μεθόριον μεταξύ κτιστῆς καί ἀκτίστου φύσεως», ἡ «μετά Θεόν θεός, ἡ τὰ δευτερεία τῆς Τριάδος ἔχουσα», ἡ «τιμιωτέρα τῶν Χερουβεὶμ καί ἔνδοξότερα ἀσύγκριτος τῶν Σεραφεὶμ», ἡ «ἅγια ἁγίων μείζων», αὐτὴ πού «δύναται πάντα ὅσα θέλει» καί μόνο σέ αὐτὴν ὀφείλουμε «δουλική προσκύνηση, λατρευτικὴ βέβαια πρὸς τόν Θεό καί τιμητικὴ πρὸς τοὺς ἁγίους»⁶⁹. Γι' αὐτό, νομίζω, δέν θά εἴμαστε ἐκτός τοῦ πνεύματος τῶν ἁγίων Πατέρων μας, ἂν ἀπευθύνουμε τό ἐφύμνιο πρὸς τὴν Παναγία μας: «Χαῖρε, ἀναμάρτητε Θεόνυμφε Δέσποινα». Ἀμήν.

Ὑποσημειώσεις:

Αποκ. 5,1.

«Μέχρι γάρ τῆς κατὰ τὴν οἰκονομίαν ὑπηρεσίας ἀναγκαία ἡ παρθενία, τό δ' ἐφεξῆς ἀπολυπραγμόνητον τῷ λόγῳ τοῦ μυστηρίου». Μεγάλου Βασιλείου, Εἰς τὴν ἁγίαν τὸν Χριστοῦ γέννησιν 5, ΡΟ31, 1468ΑΒ.

Βλ. Χρυσοστόμου Σταμούλη, Θεοτόκος καί ὀρθόδοξο δόγμα. Σπονδὴ στή διδασκαλία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Θεσσαλονίκη 1996.

Ἐνῶ οἱ Πατέρες τοῦ 4ου αἰῶνα πρόβαλαν ὡς πρότυπο τελειώσεως τὸν προφήτη Μωυση (βλ. ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, Περὶ τὸν βίου Μωυσέως τοῦ νομοθέτου, ἡ περὶ τῆς κατ' ἀρετὴν τελειότητος, Ρg44, 297-429), ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς θέτει τὴν Παρθένον ὡς πρότυπο τελειώσεως καί παράδειγμα πρὸς μίμηση γιὰ τοὺς πιστοὺς στὶς ὁμιλίες του καί ἰδιαίτερα στὴν Ὁμιλία 53, Γρηγορίου Παλαμᾶ Ὁμιλίαί ΚΒ', ἐκδ. Σόφ. Οἰκονόμου, Ἀθήνησι 1861, σ. 131-180.

Βλ. ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία 14, ΡG 151, 172BC.

Βλ. ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, Ἡ Θεομήτωρ, Εἰς τὴν Γέννησιν 6, εκδ. Π. Νέλλα, Ἀθήνα 41995, σ. 69.

Ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, Ἡ Θεομήτωρ, Εἰς τὴν Κοίμησιν 8, ο.π., σ. 196.

Ἁγίου Νικόδημου Ἀγιορείτου, Συμβουλευτικὸν ἐγχειρίδιον, εκδ. «Ὁ ἅγιος Νικόδημος», Ἀθῆναι χ.χρ, σ. 224. Πρβλ. ἁγίου Νικόδημου Ἀγιορείτου, Ἀόρατος Πόλεμος, εκδ. «Ὁ ἅγιος Νικόδημος», Ἀθῆναι χ.χρ, κέφ. μθ', σ. 165-166.

Ἁγίου Νικόδημου Ἀγιορείτου, Κῆπος Χαρίτων, εκδ. Ρηγόπουλου, Θεσσαλονίκη 41992, σ. 200.

Ἄρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, Ἔσσεξ Ἀγγλίας 1999, σ. 492.

Ἁγίου Ἰωάννου Δαμάσκηνου, Ἱερά Παράλληλα, Τίτλ. ΙΓ', ΡG 95, 1172ΑΒ.

Ἐνδεικτικὰ βλ. στὴν Δογματικὴ τοῦ Π. Τρεμπέλα, ὅπου γράφει: «Ὡς πρὸς δέ τὴν ἀναμαρτησίαν, τὴν ὁποίαν ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία στηριζομένη ἔνθεν μὲν ἐπὶ τοῦ χαιρετισμοῦ τοῦ ἀγγέλου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ Θεοτόκος χαρακτηρίζεται ὡς κεχαριτωμένη, ἔνθεν ἐπὶ τῆς ιδέας, ὅτι ἐάν δεχθῶμεν, ὅτι αὐτὴ ἐγένετο ἔνοχος

ἀμαρτίας, τοῦτο θά ἐπεσκίαζε τήν τιμήν τοῦ υἱοῦ της, δεχόμεθα ταύτην μόνον ὡς σχετικήν, ὅφ' ἦν ἔννοιαν ὁ μέν Παῦλος λέγει περί ἑαυτοῦ ὅτι «κατά δικαιοσύνην τήν ἐν νόμῳ ἐγένετο ἄμεμπτος». Τί ὑπονοεῖ ἐδῶ ὁ μακαριστός καθηγητής μέ τόν ὄρο «σχετική»; Ἄν εἶχε ἀμαρτήματα ἢ Θεοτόκος ἢ ὄχι, δέν φαίνεται καθαρά. Πιό κάτω ὅμως ἀναφέρει ὅτι «μόνος ὁ ἱερός Αὐγουστίνος ἐκδέχεται τήν Θεοτόκον ὡς τελείως ἀπηλλαγμένην προσωπικῶν ἀμαρτιῶν». Καί συνεχίζει-«πολλοί ὅμως ἐκ τῶν λοιπῶν Πατέρων καί συγγραφέων ἀποδίδουσιν εἰς τήν Παρθένον ὄχι μόνον τήν δυνατότητα, ὅπως ἀμάρτη ἀλλά καί ὅτι δέν ἦτο ἀπηλλαγμένη ἀδυναμιῶν καί ἀτελειῶν τινῶν (δηλ. παθῶν)». Κατόπιν φέρνει μεμονωμένα χωρία Πατέρων καί ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων (Ὠριγένη, Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ζιγαβηνοῦ), χωρίς ὅμως νά ἐξετάζει τόν λόγο, τήν αἰτία πού ἔγραψαν κάτι τέτοιο, οὔτε νά τά συνδέει μέ τήν ὄλη διδασκαλία τους γιά τήν Θεοτόκο, ὅπου τήν «ἀποδεικνύει» ἐμπαθῆ! Βλ. Π. Τρεμπέλα, Δογματική, τόμ. Β', εκδ. Ἀδελφότης Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ», Ἀθήναι 21979, σ. 213-215. Ἐπίσης βλ. δ.π., σ. 215-216, τόν προτεσταντίζοντα τρόπο μέ τόν ὁποῖο θέλει νά ἀνατρέψει τίς καινοτομίες τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας γιά τήν Θεοτόκο, ὅπου μάλιστα παραξενεύεται, ὅταν ὁ L. Ott γράφει ὅτι «οὔδεμία Χάρις μεταδίδεται εἰς τούς ἀνθρώπους ἄνευ τῆς ἐνεργοῦ μεσιτείας αὐτῆς». Δέν γνώριζε ἀπ' ὅτι φαίνεται ὁ κ. καθηγητής ὅτι μέ αὐτό τό σκεπτικό κατηγορεῖται καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, πού γράφει τά ἔξης ἀποκαλυπτικά: «Οὐκοῦν αὐτή μεθόριον ἐστί κτίστης καί ἀκτίστου φύσεως, καί οὐδεῖς ἄν ἔλθοι πρὸς Θεόν, εἰ μή δι' αὐτῆς τέ καί τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχθέντος μεσίτου· καί οὐδέν ἄν ἐκ τοῦ Θεοῦ τῶν δωρημάτων, εἰμή διά ταύτης, γένοιτο καί ἀγγέλοις καί ἀνθρώποις». Ὁμιλία 53, 23, Γρηγορίου Παλαμᾶ Ὁμιλίαί KB', εκδ. Σόφ. Οἰκονόμου, Ἀθήνησι 1861, σ. 159. 13. Βλ. Ἀμαλίας Σπουρλάκου-Εὐτυχιάδου, Ἡ Παναγία Θεοτόκος τύπος χριστιανικῆς ἀγιότητος, Ἀθήνα 1990, σ. 57 ὑποσημ. 1. Δηλαδή ἡ Παναγία δέν εἶχε πολλές ἀμαρτίες, ἦταν μειωμένες! Ἡ διατριβή αὐτή γράφτηκε, ὅπως φαίνεται καί ἀπό τόν ἐπεξηγηματικό ὑπότιτλο της, ὡς «Συμβολή εἰς τήν ὀρθόδοξον τοποθέτησιν ἔναντι τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως καί τῶν συναφῶν ταύτη δογμάτων». Ἡ κα Σπουρλάκου στήν προσπάθεια της νά ἀνατρέψει τό ρωμαιοκαθολικό δόγμα χρησιμοποιεῖ σέ γενικές γραμμές προτεσταντίζουσα ἐπιχειρηματολογία, σέ πολλά σημεῖα φάσκει καί ἀντιφάσκει χρησιμοποιῶντας ἀστόχως πλῆθος Πατερικῶν καί μή χωρίων, κάνοντας ἔτσι ὄλη τήν μελέτη κάπως «φλύαρη» (σύνολο σελίδων 646). Ὡς πρὸς τό θέμα τῆς ἀναμαρτησίας τῆς Παναγίας δέν εἶναι ξεκάθαρη ἡ θέση της. Γιά παράδειγμα, ἔκτος τό «τῆς ἀμαρτίας ἐν ὑφέσει», πού ἀναφερθήκαμε παραπάνω, στήν ἀρχή τῆς σελίδας 53, ἐνῶ γράφει ὅτι ἡ Παναγία «ἔλαβε τήν χάριν τοῦ μή ἀμαρτάνειν», στήν ἴδια σελίδα λίγο πιό κάτω γράφει ὅτι εἶχε ἀτέλειες καί συγγνωστά ἐλαττώματα. Τό συγγνωστό ὅμως ἐλάττωμα ἀμάρτημα εἶναι οὐσιαστικά ἢ συγκατάθεση στήν κατά διάνοια ἀμαρτία. Ἐπίσης βλ. σ. 628, ὅπου ἡ ἀναμαρτησία τῆς Θεοτόκου παρομοιάζεται (ὑποβιβάζεται οὐσιαστικά) μέ αὐτήν

των δικαίων της Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ὅτι ἡ ἀγιότητα της Θεοτόκου «εἶναι ἐφικτὴ παντὶ τῷ ἔχοντι τὴν αὐτὴν δεκτικότητα». Πρβλ. σ. 55, ὅπου γράφει «περι ἑξομοιώσεως καὶ ταυτίσεως ἐκάστου χριστιανοῦ μετὰ της (ἀγιότητος) της Θεομήτορος». Βέβαια δὲν ἔχουμε τὴν δυνατότητα νὰ κάνουμε λεπτομερῆ κριτικὴ της διατριβῆς της κας Σπουρλάκου, ἀλλὰ νομίζουμε (καὶ πιστεύουμε ὅτι δίχως τὴν θέληση της) στὴν μελέτη αὐτὴ ὑποβιβάζεται τὸ πρόσωπο της Θεοτόκου. Ποιὸς μπορεῖ νὰ φθάσει τὴν ἀγιότητα της Ὑπεραγίας Θεοτόκου; Ἡ μήπως καὶ αὐτὴ θὰ κριθεῖ, ὅπως λέγουν οἱ Πεντηκοστιανοί; Διαφορετικὸ εἶναι νὰ λέμε ὅτι ἡ Θεοτόκος ἀποτελεῖ πρότυπο βίου γιὰ τὸν χριστιανὸ καὶ ἄλλο εἶναι νὰ θεωροῦμε ὅτι μπορούμε νὰ ἑξομοιωθοῦμε μέ αὐτὴν, νὰ ἔχουμε τὴν ἴδια δεκτικότητα ἀγιότητος.

Βλ. Ἰωάννου Καλογήρου, «Μαρία», Ὁρθόδοξη καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμ. 8, Ἀθῆναι 1966, σ. 675, ὅπου ὁ κατὰ τὰ ἄλλα ἐμβριθὴς καὶ πρωτοπόρος στὶς μελέτες του γιὰ τὴν Θεοτόκο κ. καθηγητὴς (αὐτὸν ἀκολουθεῖ ὁ Π. Τρεμπέλας, σχεδὸν ἀντιγράφει ἡ Αμ. Σπουρλάκου) φοβούμενος ὅτι ἡ τελεία ἀναμαρτησία της Παναγίας (ὄχι βέβαια κατὰ φύσει ἀλλὰ κατὰ θέλησει, κατὰ προαίρεσει) προέρχεται ἀπὸ τὴν ἄσπιλη σύλληψη πού προσβάλλει τὸ ἀναμάρτητο τοῦ Κυρίου, μεταθέτει τὴν ἀναμαρτησία της εἴτε μετὰ τὸν Εὐαγγελισμό, εἴτε μετὰ τὴν Ἀνάσταση, εἴτε μετὰ τὴν Πεντηκοστή. Ἡ φοβία του αὐτὴ εἶναι αἰσθητὴ καὶ στὴν μελέτη του Μαρία, ἡ Ἀειπάρθενος Θεοτόκος κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, Θεσσαλονίκη 1957, ὅπου στό κέφ. «Τὸ ἀναμάρτητον της Θεοτόκου ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου», σ. 78 κ.έ. προβάλλει Σύρους καὶ μονοφυσίτες θεολόγους ὡς ὑποστηρικτὲς του ἀγνοῶντας τὴν μετὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη Δαμασκηνὸ Πατερικὴ Παράδοση. Ἐνῶ θεωρεῖ ὅτι ὁ ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας γράφει περὶ καθαρότητος καὶ ἀναμαρτησίας της Θεοτόκου «ὑπὸ λατινικὴν σχολαστικὴν ἐπίδρασιν διατελῶν», βλ. ο.π., σ. 86.

Βλ. Ἀμαλίας Σπουρλάκου-Ευτυχιάδου, Παναγία Θεοτόκος τύπος χριστιανικῆς ἀγιότητος, Ἀθήνα 1990, σ. 57. Ἐξαλλου καὶ ὁ ὀρθόδοξος χριστιανὸς μόλις βαπτισθεῖ δὲν εἶναι μόνο δυνάμει ἀλλὰ καὶ ἐνεργεῖς ἀναμάρτητος.

Βλ. Ἀμαλίας Σπουρλάκου, ὁ.π., σ. 53. Πρβλ. Ἰωάννου Καλογήρου, «Μαρία», ὁ.π., σ. 675.

Βλ. Χρήστου Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ της Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι, 21956, σ. 191-193. Ἐπίσης καὶ ἡμέτεροι θεολόγοι, παρερμηνεύουν τὴν ἀναμαρτησία τοῦ Χριστοῦ. Γιὰ παράδειγμα βλ. Ἀνδρέου Θεοδώρου, Ἡ περί Τριάδος καὶ Χριστοῦ διδασκαλία της Παρακλητικῆς, ἐν Ἀθήναις 1962, σ. 32, ὅπου ὁ Χριστὸς παρουσιάζεται θελήσει ἀναμάρτητος καὶ ὄχι φύσει.

Βλ. εἰσήγηση μας, «Ἡ χρῆση λογικῆς καὶ νοεραῆς ἐνέργειας τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ», Πρακτικὰ Διεθνῶν Ἐπιστημονικῶν Συνεδρίων Ἀθηνῶν καὶ Λεμεσοῦ, Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στὴν ἱστορία καὶ τὸ παρόν, Ἱερά Μεγίστη Μονὴ Βατοπαιδίου 2000, σ. 776.

Ἄρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης, Ἔσσεξ Ἀγγλίας 81999, σ. 247.

Βλ. ὁ.π., σ. 250. Πρβλ. τό ὄραμα ποῦ εἶδε ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς μέ τήν μεταβολή τοῦ γάλακτος σέ οἶνο, ὅπου ὁ ἠθικός λόγος του ἀνυψώθηκε σέ δογματικό μετά ἀπό 18 ἔτη μοναχικῆς ἀσκήσεως. Φιλόθεου Κωνσταντινουπόλεως, Λόγος ἐγκωμιαστικός εἰς Γρηγόριον Παλαμᾶ», ΡΟ 151, 580ΑΒ.

Γεωργίου Μαντζαρίδη, «Ἡ Παρθένος Μαρία, μητέρα της καινῆς κτίσεως». Πρακτικά Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμήν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί Ἁειπαρθένου Μαρίας (15-17 Νοεμβρίου 1989), Θεσσαλονίκη 1991, σ. 274.

«Ἡ πνευματική παρθενία εἶναι ἀναμαρτησία». Πρωτοπρεσβ. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, «Ἡ Ἁειπάρθενος Μητέρα τοῦ Θεοῦ», Θέματα ὀρθοδόξου θεολογίας, Ἀθῆναι 1973, σ. 136.

Τό δόγμα αὐτό τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας ἔφερε ὡς λογικό ἐπακόλουθο ἕνα ἄλλο δόγμα, αὐτό τῆς ἐνσώματης μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου (Assumptio) ποῦ διατυπώθηκε ἀπό τόν πάπα Πιό ΙΒ' τό 1954. Ἄν οἱ Ρωμαιοκαθολικοί ὁμιλοῦσαν ρητῶς γιά φυσικό θάνατο τῆς Παναγίας, θά συμφωνοῦσαν καί οἱ Ὀρθόδοξοι, ἀφοῦ κατά τήν Παράδοση μετά τήν κοίμηση ἡ Παναγία ἀναλήφθηκε ἐν σώματι στούς οὐρανούς καί τεκμήριο τῆς μεταστάσεως τῆς ἀποτελεῖ ἡ Ἁγία Ζώνη πού παραδόθηκε στόν ἀπόστολο Θωμᾶ. Ὁ καθηγητής Μέγας Φαράντος, προτεσταντίζων καί αὐτός στήν διδασκαλία του περί τῆς Θεοτόκου, δέν ἀποδέχεται τήν ἐνσώματη μετάσταση, βλ. Μέγας Φαράντος, Δογματικά καί ἠθικά Ι, Ἀθῆναι 1983, σ. 270-271. Καί φυσικά θεωρεῖ σχετική τήν ἀναμαρτησία τῆς Παναγίας, βλ. ὁ.π., σ. 268-269.

Βλ. καί τήν μαρτυρία τοῦ μακαρίου Γέροντος Παΐσιου γιά τήν ἀνήδονη σύλληψη τῆς Θεοτόκου, στό Ἱερομόναχου Ἰσαάκ, Βίος τόν Γέροντος Παΐσιον τόν Ἀγιορείτου, Ἅγιον Ὅρος 2004, σ. 171-172.

Βλ. ἀγίου Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Ἑρμηνεῖα εἰς τό Πάτερ ἡμῶν, ΡG 90, 901cd. Πρβλ. ἄρχιμ. Σωφρονίου, Ἄσκησις καί θεωρία, Ἑσσεξ Ἀγγλίας 1996, σ. 130.

Λούκ. 1,38.

«Μόνη ἡ Παρθένος Μαρία ἦτο ὁ ἀντάξιος τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως ναός! Ὁ Θεός Λόγος ἀπέβλεπεν εἰς τήν ἔκπαγλον ὠραιότητα τῆς Ψυχῆς της, ὥστε νά δανεισθῆ ἔκ τῶν τιμίων αἱμάτων της τήν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ φύσιν. Μήτηρ ἀνταξία τοῦ Δεσπότη καί Υἱοῦ της»! Ἀνδρέου Θεοδώρου, Ἡ περί Τριάδος καί Χριστοῦ διδασκαλία τῆς Παρακλητικῆς, ἐν Ἀθήναις 1962, σ. 33.

Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία 37, Εἰς τήν Κοίμησιν, ΡG 151, 465Β. Δέν συμφωνοῦμε μέ τήν σχολαστική ἄποψη ὅτι ἡ Παναγία θά μπορούσε νά εἶχε ἔγγαμο βίο καί νά ὑπηρετοῦσε ἀνεμπόδιστα στό σχέδιο τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως. Ἄν αὐτό ἦταν προτιμότερο ἀπό τόν παρθενικό βίο, τότε γιατί δέν τό πραγματοποίησε ὁ Θεός;

Βλ. ἀγίου Νικολάου Καβάσιλα, ΙΙ θεομήτωρ, Εἰς τόν Εὐαγγελισμόν 3, ἔκδ. Π. Νέλλα, Ἀθήνα 41995, σ. 126.

Ὁ ἄνθρωπος μετά τήν πτώση δέν κληρονομεῖ συμμετέχει στήν ἐνοχή τῆς ἁμαρτίας τῶν προπατόρων Ἀδάμ καί Εὔας, ἄλλα δέχεται τίς συνέπειες τῆς ἀσθενούσης πλέον ἀνθρωπινῆς φύσεως, τήν φθορά, τά ἀδιάβλητα πάθη, τόν θάνατο. Τό νά αἰσθάνεται κάποιος ὅτι εἶναι ἐνοχος γιά τήν προπατορική ἁμαρτία καί ὅτι γι' αὐτό τιμωρεῖται ἀπό τόν Θεό μαρτυρεῖ ἐπίδραση ἀπό τήν δυτική δικανική διδασκαλία περί πτώσεως. Βλ. π. Ἰωάννου Ρωμανίδου, Τό προπατορικό ἁμάρτημα, Ἀθήνα ἴ992, σ. 154 καί σ. 160-161. Δέν ἁμαρτήσαμε ἐμεῖς στό πρόσωπο τοῦ Ἀδάμ, οὔτε ἔγιναν ὅλοι ἁμαρτωλοί ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀδάμ. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἐρμηνεύοντας τό χωρίο τοῦ ἀποστόλου Παύλου, «ὥσπερ γάρ διά τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνός ἀνθρώπου (Ἀδάμ) ἁμαρτωλοί κατεστάθησαν οἱ πολλοί» (Ρώμ. 5,19), γράφει: «Οὔτως ἁμαρτωλοί κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὐχ ὡς τῷ Ἀδάμ συμπαραβεβηκότες, οὐ γάρ ἦσαν πώποτε, ἀλλ' ὡς τῆς ἐκείνου φύσεως ὄντες της ὑπό νόμον πεσοῦσης τόν τῆς ἁμαρτίας... ἠρρώστησεν ἡ ἀνθρώπου φύσις ἐν Ἀδάμ διά τῆς παρακοῆς τήν φθοράν, εἰσέδου τέ οὕτω αὐτήν τά πάθη», ΡΟ74, 789B.

Ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκθεσις πίστεως 26, Ρg94, 924AB.

«Ἀλλά τοῦτο ζητῶν ἐποίησεν, ἵνα, γεννηθῆναι δεῖσαν, τήν μητέρα παρ' αὐτῆς λαβῆ». Ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, Ἡ θεομήτωρ, Εἰς τόν Εὐαγγελισμόν 8, ἔκδ. Π. Νέλλα, δ.π., σ. 150.

Γέν. 1,31.

Κολασ. 2,9.

Βλ. Λούκ. 1,35.

Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμαῖ, Ὁμιλία 14, Ρg151, 176.

Βλ. π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, «Ἡ Ἀειπάρθενος Μητέρα τοῦ Θεοῦ», Θέματα ὀρθοδόξου θεολογίας, Ἀθῆναι 1973, σ. 130.

«Μετά οὖν συγκατάθεσιν τῆς ἁγίας Παρθένου, Πνεῦμα ἅγιον ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτήν κατά τόν Κυρίου λόγον, ὃν εἶπεν ὁ ἄγγελος, καθαῖρον αὐτήν». Ἁγίου Ἰωάννου Δαμάσκηνου, Ἐκδοσις ὀρθοδόξου πίστεως 46, ΡΟ94, 985B.

«Εἰ δέ προκεκαθᾶρθαι τῷ Πνεύματι τήν Παρθένον εἰσίν οἱ φασί τῶν ἱερῶν διδασκάλων, ἀλλά τήν κάθαρσιν προσθήκην χαρίτων αὐτοῖς βούλεσθαι χρή νομίζειν, οἱ καί τούς ἀγγέλους τόν τρόπον τοῦτον φασί καθαίρεσθαι, παρ' οἷς οὐδέν πονηρόν». Ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, Ἡ Θεομήτωρ, Εἰς τήν Γέννησιν, 10, ἔκδ. Π. Νέλλα, ο.π., σ. 84.

Βλ. Ἰω. 2,1-10.

Βλ. Π. Τρεμπέλα, Δογματική, ὁ.π., σ. 214. Ὁ Τρεμπέλας στηρίζει τήν ἐπιχειρηματολογία του στήν 21η ὁμιλία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσσοστόμου, Εἰς τόν εὐαγγελιστῶν Ἰωάννην, ὅπου ὅμως τό ἐπίκεντρο τῆς ὁμιλίας τοῦ Χρυσσοστόμου εἶναι ὅχι τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου ἀλλά ἡ ἠθική διδασκαλία «μή τοίνυν μέγα φρονῶμεν ἐπί εὐγένεια τῇ κατά σάρκα, ἀλλά κἄν μύριους ἔχωμεν προγόνους θαυμαστούς, αὐτοῖ σπουδάσωμεν ὑπερβαλέσθαι τάς ἐκείνων ἀρετάς», Εἰς τόν

εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, Ὅμιλία 21, Pg59, 132. Ὅποτε ὁ Χρυσόστομος μέ τήν ρητορική δεινότητα του ἀναπτύσσει αὐτήν τήν ἰδέα σέ ὅλη τήν ὁμιλία καί ὄχι βέβαια πρὸς ὑποτίμηση τῆς Μητέρας τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ ὁ Χριστός «σφόδρα αὐτήν ἐτίμα», ο.π., ΡΟ59, 131.

«Ἡ Παναγία κατάλαβε ὅτι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ δέν ἦταν ἄρνηση νά ἐκπληρώσει τήν παράκληση της», ιερομ. Γρηγορίου, Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, Ἅγιον Ὅρος 1994, σ. 39. Οἱ λόγοι τῆς Παναγίας, «ὅ,τι ἄν λέγη ὑμῖν ποιήσατε» (Ἰω. 2,5) ἀποτελοῦν τήν Διαθήκη τῆς Θεοτόκου, ὡς ὁ μοναδικός λόγος της πού ἀναφέρεται στόν Χριστό καί ταυτόχρονα ὁ τελευταῖος θεομητορικός λόγος πού κατέγραψαν οἱ Εὐαγγελιστές. Βλ. Ἱερομ. Γρηγορίου, ὁ.π., σ. 38-42.

Βλ. Γεωργίου Μαντζαρίδη, «Θαυματουργές εἰκόνες καί ἅγια λείψανα», Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίων, Παράδοση-Ἱστορία-Τέχνη, τόμ. Α', Ἅγιον Ὅρος 1996, σ. 118.

Βλ. Μάτθ. 12,46-48. Πρβλ. Λούκ. 8, 19-21.

Βλ. Π. Τρεμπέλα, ο.π., σ. 215. Ἡ δέ Αμ. Σπουρλάκου ἀναγράφει τό χωρίο Λούκ. 8,21 στό ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου της. Καί οἱ δύο παραθέτουν τόν ἅγιο Ἰωάννη Χρυσόστομο (Εἰς τό κατά Ματθαῖον, Ὅμιλία 44, ΡΟ 57, 463-472) γιά νά θεμελιώσουν τήν ἄποψη τους ὅτι ἡ Παναγία δέν ἦταν ἀναμάρτητη, εἶχε μάλιστα καί πάθη. Ὅμως παρερμηνεύουν τόν Χρυσόστομο ἀφοῦ δέν κατανοοῦν τίς προϋποθέσεις τῆς συγκεκριμένης ὁμιλίας του. Ὁ ἅγιος ἤθελε σέ αὐτήν τήν ὁμιλία νά τονίσει τήν ἀξία τῆς ἀρετῆς, πού δέν ἔγκειται σέ συγγένεια ἀλλά σέ προαίρεση, γι' αὐτό τονίζει στήν ἴδια ὁμιλία: «μήτε ἐπί παισιν εὐδοκίμοις μέγα φρονῶμεν, ἄν μή τήν ἀρετήν αὐτῶν ἔχωμεν μήτε ἐπί πατράσι γενναίοις, ἐάν μή ὦμεν αὐτοῖς ὁμότροποι», Ρg57, 466.

«Κἄν οἱ εὐαγγελισταί ταῦτα πάντα φανερώς οὐ λέγουσι, μή θέλοντες τήν Μητέρα προφέρειν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μή τοῖς ἀπίστοις ὑποψίας ἀφορμήν δῶσιν». Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὅμιλία 18, ΡG 151, 237d.

Ἐπίσης πολλοί ἐρμηνευτές, ὅπως ὁ ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας, θεωροῦν ὅτι μέ αὐτήν τήν παρομοίωση ὁ Χριστός ἔθεσε τήν Μητέρα Τοῦ ὡς πρότυπο καί κορυφή ἀγιότητας. Βλ. ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, Ἡ Θεομήτωρ, Εἰς τήν Γέννησιν 10, ἔκδ. Π. Νέλλα, Ἀθήνα 41995, σ. 86. Πρβλ. Ἱερομ. Γρηγορίου, Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ο.π., σ. 41.

Βλ. Λούκ. 2,35.

Βλ. Ἰωάννου Καλογήρου, Μαρία, ἡ Ἀειπάρθενος Θεοτόκος κατά τήν ὀρθόδοξον πίστιν, Θεσσαλονίκη 1957, σ. 96 κ.έ.

Ἀρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, Ἔσσεξ Ἀγγλίας 1999, σ. 490-491.

Βλ. Ἰω. Καρμίρη, Τά. Δογματικά καί Συμβολικά μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. 1, ἐν Ἀθήναις 1952, σ. 138.

Βλ. Λούκ. 2,44-46.

Βλ. καί ἄρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, ὁ.π., σ. 492.

Αὐτήν τήν «τριχῶς ἀναμαρτησία» τῆς Παναγίας ὁμολογεῖ καί ὁ πατριάρχης Κύριλλος Α΄ Λούκαρις σέ ὁμιλία του γιά τήν Κοίμησι τῆς Θεοτόκου. Βλ. Ἰ. Καρμίρη, Τά Δογματικά καί Συμβολικά μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου καί, Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. 2, ἐν Ἀθήναις 1953, σ. 711.

Εὐτυχίας Γιούλτση, II Παναγία πρότυπο πνευματικῆς τελειώσεως, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 87. Ἡ κα Γιούλτση ὡς πρός τήν ἀναμαρτησία τῆς Παναγίας γράφει σαφέστατα ὅτι «μέ τόν πανάγιο βίο της ἡ ἴδια ἀπέφυγε παντελῶς τήν ἀμαρτία, καί εἶναι ἡ μόνη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ἄνευ ἀμαρτίας», ὁ.π., σ. 89. Ἐπίσης καί ὁ π. Ἀλέξανδρος Σμέμαν στό ἄρθρο του «Ἐξομολόγησι καί Θεία Κοινωνία», περιοδικό Ἐπίγνωσι, τχ. 86, Φθινόπωρο 2003, σ. 13, εἶναι σαφῆς ὡς πρός τήν ἀναμαρτησία τῆς Παναγίας ὅταν γράφει ὅτι, «κανένα ἀνθρώπινο ὄν δέν εἶναι ἀναμάρτητο, μέ ἐξαίρεση τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, τή Μητέρα τοῦ Κυρίου».

Ἄρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, ὁ.π., σ. 490.

Ἡ ἐμπειρική αὐτή κοινωνία δημιουργεῖται μέσω τῆς προσευχῆς, κυρίως ὁμως μέσα στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. «Τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἑνιαῖο καί ἀδιαίρετο. Εἶναι τό σῶμα πού γεννήθηκε ἀπό τήν Παρθένο Μαρία. Εἶναι τό σῶμα πού κοινωνοῦν οἱ πιστοί στό μυστήριό τῆς θείας Εὐχαριστίας. Αὐτό τό σῶμα δημιουργεῖ τήν καινή κτίσι. Αὐτό εἶναι ἡ χώρα τῶν ζώντων, πού φανέρωσε στόν κόσμο ἡ χώρα τοῦ ἀχώρητου, ἡ Παρθένο Μαρία, ἡ μητέρα της καινῆς κτίσεως». Γεωργίου Μαντζαρίδη, «Ἡ Παρθένο Μαρία, μητέρα της καινῆς κτίσεως», Πρακτικά Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμήν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας (15-17 Νοεμβρίου 1989), Θεσσαλονίκη 1991, σ. 277. Ὑπό αὐτήν τήν ἔννοια, μέσα στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, βλέπει καί ὁ μακάριος Γέροντας Ἰωσήφ ὁ Ἡσυχαστής, αὐτός ὁ Θεοτοκόφιλος Ἀγιορείτης, «τήν ὑπερφουεστάτην συγγένειαν ὅπου ἀπό τήν Παναγία καί γλυκεῖα μας Μανούλα ἐλάβομεν». Γέροντος Ἰωσήφ, Θείας Χάριτος ἐμπειρίες, Γέροντος Ἰωσήφ ὁ Ἡσυχαστής, Ἐπιστολή 13, ἔκδ. Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου 2005, σ. 172. Ἔτσι ἐξηγεῖται καί ὁ ὑπερβολικός ἴσως χαρακτηρισμός τοῦ μακαρίου Γέροντος Ἀθανασίου Ἰβηρίτη «σκύλοι!» σέ ὄσους δέν σέβονταν τήν Παναγία. Βλ. Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιακοῦ, Ἱερομόναχος Ἀθανάσιος Ἰβηρίτης, Ὁ θερμός λάτρης τῆς Πορταίτισσας (1885-1973), Ἀθήνα 22002, σ. 40.

Μάτθ. 23,25.

Ἄρχιμ. Σωφρονίου, Ὁψόμεθα τόν Θεόν καθῶς ἐστίν, Ἔσσεξ Ἀγγλίας 1996, σ. 240.

Ἄρχιμ. Σωφρονίου, ὁ.π., σ. 342.

«Ἡ θέωσις, βεβαίως, αὐτή δέν νοεῖται, εἰ. μή ἐν ἠθική ἔννοια». Ἀμαλίας Σπουρλάκου-Ευτυχιάδου, Ἱερά Παναγία Θεοτόκος τύπος χριστιανικῆς ἀγιότητος, Ἀθήνα 1990, σ. 433.

Πρωτοπρεσβ. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, «Ἡ Ἀειπάρθενος Μητέρα τοῦ Θεοῦ», Θέματα

ὀρθοδόξου θεολογίας, Ἀθήναι 1973, σ. 134.

Τό χωρίο τό δανεισθήκαμε παρά τοῦ Μονάχου Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Ἱερομόναχος Ἀθανάσιος Ἰβηρίτης, Ὁ θερμός λάτρης τῆς Πορταίτισσας (1885-1973), Ἀθήνα 22002, σ. 41.

Θεοκλήτου Μονάχου Διονυσιάτου, Ἡ Παναγία Σουμελά, Θεσσαλονίκη 1994, σ. 39.

Ἡ ὕμνολογία τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ὑπερβολική, ἀλλά θεολογική καί σωτηριολογική. Ὁ καθηγητής τῆς Δογματικῆς κ. Δ. Τσελεγγίδης ἀποφαίνεται: «Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν Θεοτόκο, ὅπως αὐτή διαφαίνεται μέσα ἀπό τήν ὕμνογραφία τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν, δέν διαφοροποιεῖται ἀπό τίς δογματικές ἀποφάνσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, πού ἀσχολήθηκαν μέ τήν μητέρα τοῦ Θεανθρώπου». Δ. Τσελεγγίδης. «Ἡ θεοτοκολογία στήν ὕμνολογία τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν», Ὁρθόδοξη θεολογία καί ζωή. Θεσσαλονίκη 2005. σ. 48. Δέν συμφωνοῦμε μέ τόν κ. Καλογήρου ὅταν μιλά γιά «ποιητικές καί ρητορικές ἐξάρσεις καί ὑπερεξάρσεις» σέ τροπάρια γιά τήν Θεοτόκο (βλ. Ἰω. Καλογήρου, Μαρία ἡ Ἄειπάρθετος, ὅ.π., σ. 108-109) ἢ ὅταν προσπαθεῖ νά ἀντιταχθεῖ στόν Γέροντα Θεόκλητο Διονυσιάτη σχετικά μέ τόν ὕμνο «Χαίροις μετά Θεόν ἢ θεός...» (βλ. Ἰω. Καλογήρου, «Ἡ ὀρθόδοξος συμβολή εἰς τήν σύγχρονον ἐπιδίωξιν, κοινῆς χριστιανικῆς ἐκφράσεως τῆς περί τῆς Θεοτόκου Μαρίας ἀληθείας καί τῆς πρὸς αὐτήν τιμῆς», Πρακτικά Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί Ἄειπαρθένου Μαρίας (15-17 Νοεμβρίου 1989), Θεσσαλονίκη 1991, σ. 693-694. Οὔτε συμφωνοῦμε μέ τόν Ἰω. Καρμίρη ὅταν γράφει: «Τά οὕτω μεταφορικῶς καί ποιητικῆ ἀδεία λεγόμενα καί ἀδόμενα ἐν τῇ καθόλου Λατρείᾳ δέν πρέπει νά λαμβάνονται κατά γράμμα, ὡς μή ἀνήκοντα εἰς τήν οὐσίαν τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων», Ἰω. Καρμίρη, Τά Δογματικά καί Συμβολικά μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. 1, ἐν Ἀθήναις 1952, σ. 245-246, ὑπόσημ. 4. Ὁ μακάριος Γέροντας Πορφύριος ἀγίασε μελετῶντας καί ἐντρυφῶντας στούς ὕμνους τῆς Παρακλητικῆς, Μηναιῶν κ.α. (βλ. Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου, βίος καί Λόγοι, Ι.Μ. Χρυσοπηγῆς, Χανιά 2003, σ. 176-177). Καί ὁ μακάριος Γέροντας Ἰάκωβος Τσαλικῆς δέν εἶχε τήν δυνατότητα μελέτης πατερικῶν κειμένων, ἀλλά ἐντρυφοῦσε στά λειτουργικά βιβλία (βλ. Στύλ. Παπαδόπουλου, Ὁ μακαριστός Ἰάκωβος Τσαλικῆς, Ἀθήνα 21995, σ. 72-73.

Ἐνδεικτικά βλ. τούς λόγους τῶν ἁγίων, Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία 53 (Εἰς τά Εἴσοδιά). Νικολάου Καβάσιλα, Εἰς τόν Ἐναγγελισμόν Ἀνδρέου Κρήτης, Εἰς τό Γενέσιον Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Εἰς τήν Κοίμησιν.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες μας ἔχουν ἀφήσει γραπτά δείγματα τῶν ἐμπύρων καί ἐντόνως ἱκετευτικῶν προσευχῶν τους πρὸς τήν Παναγία. Ὁ ὅσιος Κάλλιστος μέ πνεῦμα συντετριμμένο καί τεταπεινωμένο ἀλλά καί φλεγόμενο ἀπό θεῖο ἔρωτα προσεύχεται: «Διό μή μέ παρίδης, Πανάχραντε-πάντες γάρ παρεῖδον καί παρῆλθόν με, ὀρῶντές μου τό ἀνίατον, Προφῆται, Ἀπόστολοι, Δίκαιοι, θεῖοι Πατέρες, καί

ὕπελείφθην μόνος... (γι' αὐτό βοᾷ πρὸς τὴν πανύμνητο Θεοτόκο) τὴν πάντα δυναμένην, τὴν πάντα ἀνύουσαν», Ἁ.Δ. Σιμωνῶφ, Μέγα Προσενχητάριον, ἔκδ. Πελεκάνος, Ἀθήνα, χ.χρ., σ. 329.

Βλ. τὴν σχολαστικὴ θεώρηση καὶ σύνδεση ἀναμαρτησία καὶ Σωτήρ, πού διαπνέει τὸν Μητροφάνη Κριτόπουλο καὶ ἀποδέχεται ὁ Ἰωάννης Καλογήρου. Ὁ συλλογισμὸς ἔχει ὡς ἑξῆς: Ὁ Χριστὸς εἶναι Σωτήρ. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἀναμάρτητος. Ἡ Θεοτόκος δὲν εἶναι Σωτήρ. Ἄρα ἡ Θεοτόκος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀναμάρτητη. Μὲ τὴν ἴδια λογικὴ ὅμως μποροῦμε νὰ διερωτηθοῦμε: Οἱ ἄγγελοι εἶναι ἀναμάρτητοι, μήπως εἶναι καὶ Σωτῆρες; Βλ. Ἰωάννου Καλογήρου, Μαρία, ἡ Ἀειπάρθενος Θεοτόκος κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Θεσσαλονίκη 1957, σ. 93.

Αὐτὴ ἡ ἀντιρωμαιοκαθολικὴ πολεμικὴ ἐπηρέασε ἀκόμη καὶ ἐνάρετους ἀνθρώπους, ὅπως τὸν ἅγιο Ἰωάννη Μαξίμοβιτς, ὁ ὅποιος ἀφ' ἑνὸς ἀνατραφεῖς στὴν Δύση καὶ μὴ ἔχοντας πρόσβαση στὰ κείμενα τῶν Πατέρων (ἰδιαίτερα Γρηγορίου Παλαμᾶ καὶ Νικολάου Καβάσιλα) ἀφ' ἑτέρου μὴ ἔχοντας τὴν ἰκανότητα καὶ τὸ χάρισμα τῆς θεολογίας, παρόλη τὴν ἐκδηλῆ ἀγιότητα τοῦ μέ τὸ διορατικὸ καὶ ἰαματικὸ χάρισμα πού κατεῖχε, ἔπεσε στό σφάλμα νὰ γράψει ὅτι ἡ Θεοτόκος δὲν ἦταν ἀπαλλαγμένη ἀπὸ προσωπικὲς ἁμαρτίες. Βλ. ἁγίου Ἰωάννη Μαξίμοβιτς, Ἡ τιμὴ τῆς Θεοτόκου στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, Ἀθήνα 2005, σ. 66 κ.έ. Βέβαια στό τέλος τῆς μελέτης του ὁ Μαξίμοβιτς γράφει ὅτι ἡ Παρθένος «ἀπώθησε κάθε παρόρμηση πρὸς ἁμαρτία», (ὁ.π., σ. 86), ἴσως γιὰ νὰ μετριάσει αὐτὰ πού ἔγραψε προηγουμένως. Πάντως στό βιβλίο αὐτό δίνει μία συγκεχυμένη ἄποψη γιὰ τὴν ἀναμαρτησία τῆς Παναγίας.

Βλ. Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Μαρία ἡ Μητέρα τὸν Θεοῦ, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 59.

Πηγή: agiazoni.gr